

แนวทางการสอนรายวิชา (Course Outline)
คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (ศูนย์รังสิต)
วิชา สฟ.313 จิตสังคมบำบัด (Sec./Gr 900001)
ภาคเรียนที่ 1/2565

*****

วัน/เวลา/ห้องบรรยาย

วันพุธ เวลา 13:30-16:30 SC3-M19

วันสอบไล่ 13 ธ.ค.65 (เช้า) เวลา 09:00 - 12:00

อาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชา   อาจารย์ชัยพร อุโฆษจันทร์
คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ ห้อง 703
โทร.081-951-6127 (add line จากเบอร์นี้)
อีเมล Ajarn_tan_bsw@hotmail.com (กรณีเร่งด่วนให้โทร)

คำอธิบายรายวิชา

ความหมาย หลักการ ขั้นตอนพื้นฐานของจิตสังคมบำบัดที่ใช้ในงานสังคมสงเคราะห์สุขภาพ/ทางการแพทย์ แนวทางการบำบัดในรูปแบบที่หลากหลาย ตั้งแต่ระดับบุคคล กลุ่ม ครอบครัว และชุมชน ความสัมพันธ์ระหว่างจิตสังคมบำบัดกับงานสังคมสงเคราะห์สุขภาพ/ทางการแพทย์ บทบาทของนักสังคมสงเคราะห์สุขภาพ/ทางการแพทย์และการประยุกต์ใช้ (มีการศึกษาดูงาน)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาความรู้ ความเข้าใจของนักศึกษาต่อความหมาย หลักการ ขั้นตอนพื้นฐานของการบำบัดที่ใช้ในงานสังคมสงเคราะห์ ตลอดจนแนวทางการบำบัดในรูปแบบที่หลากหลาย ตั้งแต่ระดับบุคคล กลุ่ม และครอบครัว ชุมชนบำบัด
2. เพื่อให้นักศึกษาเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างการบำบัดกับงานสังคมสงเคราะห์ทางการแพทย์
3. เพื่อให้นักศึกษาได้เรียนรู้บทบาทของนักสังคมสงเคราะห์และการประยุกต์ใช้แนวทางการบำบัดในการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์ และการพัฒนาทักษะพื้นฐานด้านการบำบัดให้แก่ นักศึกษา

วิธีการเรียนการสอน

1. บรรยายหลักการและทฤษฎี และการอภิปราย
2. การยกตัวอย่าง การสาธิต และการแสดงบทบาทสมมติ
3. การสะท้อนตนเอง (Self-Reflection)
4. การฝึกทักษะในและนอกห้องเรียน
5. การแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์กับนักสังคมสงเคราะห์ หรือ กิจกรรมเสริมความรู้และประสบการณ์อื่นๆ

แผนที่แสดงการกระจายความรับผิดชอบมาตรฐานผลการเรียนรู้จากหลักสูตรสู่รายวิชา
(Curriculum Mapping)

- ความรับผิดชอบหลัก   ○ ความรับผิดชอบรอง

1. คุณธรรม จริยธรรม					2. ความรู้			3. ทักษะทางปัญญา			4. ทักษะความสัมพันธ์			5. ทักษะการวิเคราะห์			6. ทักษะการปฏิบัติทางวิชาชีพ			
1	2	3	4	5	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	4
●		●	●		○					○	●	●	●			○	○	○	●	○

หมายเหตุ: รายละเอียดผลการเรียนรู้จากหลักสูตร (Curriculum Mapping) ดูรายละเอียดได้จากหลักสูตรสังคมสงเคราะห์ศาสตร์บัณฑิต (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563)

วิธีการประเมินผลการเรียนรู้ (100 คะแนน)

1. เก็บคะแนนระหว่างภาคการศึกษา	50	คะแนน
1) การเก็บคะแนนภาคทฤษฎี	20	คะแนน
2) ฝึกทักษะในชั้นเรียนและการสะท้อนตนเอง (Self-Reflection)	30	คะแนน
2. ฝึกปฏิบัติ	20	คะแนน
3. สอบปลายภาค	30	คะแนน
รวม	100	คะแนน

การตัดเกรดแบบอิงกลุ่ม โดยพิจารณาการกระจายตัวแบบปกติ (Normal Distribution)

นโยบายการเรียนการสอนในชั้นเรียน

1. นักศึกษาเข้าชั้นเรียนตรงเวลาโดยการเข้าเรียนสายในแต่ละครั้งผู้สอนมีสิทธิจะหักคะแนนการมีส่วนร่วมในชั้นเรียน
2. นักศึกษาไม่ใช้โทรศัพท์ระหว่างเรียนและเปลี่ยนเป็นระบบสั่น ในกรณีฉุกเฉินหรือมีความจำเป็นให้นักศึกษาออกไปใช้โทรศัพท์ภายนอกห้องเรียนได้แต่ไม่ควรเกิน 5 นาที
3. นักศึกษาเคารพและให้เกียรติอาจารย์ผู้สอนและเพื่อนร่วมชั้นโดยการแสดงออกถึงความตั้งใจและแสดงความคิดเห็นหรือรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นโดยยึดถือหลักของการเคารพและให้เกียรติผู้อื่น
4. การขาดเรียนเนื่องจากป่วยต้องมีใบรับรองแพทย์การลาจึงต้องได้รับการพิจารณาอนุมัติจากผู้สอนล่วงหน้า อย่างไรก็ตามผู้สอนอาจจะมอบหมายงานที่เกี่ยวข้องเพื่อชดเชยเวลาเรียนที่ขาดไป
5. ผู้สอนจะรับงานที่นักศึกษาส่งตามเวลาที่กำหนดเท่านั้น
6. ขอความร่วมมือนักศึกษาแต่งกาย “สุภาพ” เข้าห้องเรียนและห้องสอบ
7. หากนักศึกษามีข้อสงสัยในเนื้อหาของวิชาหรือต้องการความช่วยเหลืออื่นๆจากอาจารย์ผู้สอนโปรดนัดหมายเพื่อพูดคุยกับอาจารย์ผู้สอนตามเบอร์โทรศัพท์และอีเมลที่ให้ไว้

จรรยาบรรณในชั้นเรียนและทางวิชาการ

นักศึกษาผู้ซึ่งจะสำเร็จเป็นบัณฑิตที่มีคุณภาพ ควรยึดถือหลักปฏิบัติดังต่อไปนี้อย่างเคร่งครัด

1. นักศึกษาไม่นำผลงานทางวิชาการของผู้อื่นมาใช้ประโยชน์โดยไม่อ้างอิงตามหลักวิชาการ
2. การลอกข้อสอบหรือทุจริตในการสอบถือเป็นความผิดร้ายแรงและอาจถูกพิจารณาให้ออกจากสถานภาพการเป็นนักศึกษา

การช่วยเหลือ/สนับสนุนนักศึกษาพิการหรือผู้ที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

หากนักศึกษามีความพิการหรือมีความต้องการการช่วยเหลือ/สนับสนุนพิเศษเพื่อให้การเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ของวิชาที่ได้กำหนดไว้ โปรดแจ้งอาจารย์ผู้สอนในคาบแรกที่พบอาจารย์เพื่อจะได้ดำเนินการให้ความช่วยเหลือตามความเหมาะสมต่อไป

แผนการเรียนการสอน

วัน/เดือน/ปี	เนื้อหาการเรียน	วิธีการสอน	ผู้บรรยาย
ครั้งที่ 1 10 ส.ค. 65	-แนะนำวิชาและวัตถุประสงค์ของการศึกษา และทำความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการเรียนการสอน -การสร้างสัมพันธภาพและการรู้จักตัวตนของผู้เรียนผ่านกิจกรรม	- บรรยาย - อภิปรายแลกเปลี่ยน - กิจกรรมในชั้นเรียน	อ.ชัยพร อุโฆษจันทร์
ครั้งที่ 2 17 ส.ค. 65	- ความหมาย หลักการ ขั้นตอนพื้นฐานของจิตสังคัมบำบัด - ความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับรูปแบบการบำบัดในงานสังคมสงเคราะห์ทางการแพทย์/สุขภาพ	- บรรยาย - อภิปรายแลกเปลี่ยน - กิจกรรมในชั้นเรียน	อ.ชัยพร อุโฆษจันทร์
ครั้งที่ 3 24 ส.ค. 65	-ประเด็นด้านจิตสังคัมของผู้ป่วยเรื้อรังและคนพิการ (Psychosocial aspects of persons with chronic illness and disabilities)	- บรรยาย - อภิปรายแลกเปลี่ยน - กิจกรรมในชั้นเรียน	อ.ชัยพร อุโฆษจันทร์
ครั้งที่ 4 31 ส.ค. 65	- การประเมินและวินิจฉัยทางสังคัมและความเชื่อมโยงสู่การบำบัดทางจิตสังคัม	- บรรยาย - กิจกรรมในชั้นเรียน - ฝึกทักษะ	อ.ชัยพร อุโฆษจันทร์
ครั้งที่ 5 7 ก.ย. 65	- ความหมาย, หลักการ, ขั้นตอนพื้นฐานของการบำบัดในการประยุกต์ใช้ในงานสังคมสงเคราะห์ ฯลฯ - ความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับการบำบัดระดับบุคคล ครอบครัว กลุ่ม และชุมชน	- บรรยาย - อภิปรายแลกเปลี่ยน - กิจกรรมในชั้นเรียน - ฝึกทักษะ	อ.ชัยพร อุโฆษจันทร์
ครั้งที่ 6 14 ก.ย. 65	แนวคิด/ทฤษฎี/แนวทางที่เกี่ยวข้องกับการบำบัดทางจิตสังคัม - Psychoanalysis/Psychodynamic Theory - Behavioral Theory - Cognitive theory - Humanistic approach - Holistic/Integrative approach - Psychoeducation	- บรรยาย - อภิปรายแลกเปลี่ยน - กิจกรรมในชั้นเรียน - ฝึกทักษะ	อ.ชัยพร อุโฆษจันทร์ และร่วมแลกเปลี่ยนโดย นายชัชพงษ์ วันแก้ว (ผู้สนใจในการจิตสังคัมบำบัดรายบุคคล)
ครั้งที่ 7 21 ก.ย. 65	แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบำบัดทางจิตสังคัม (ต่อ) - ทฤษฎีระบบครอบครัว (Family system theory)	- บรรยาย - กิจกรรมในชั้นเรียน - อภิปรายแลกเปลี่ยน	อ.ชัยพร อุโฆษจันทร์

วัน/เดือน/ปี	เนื้อหาการเรียน	วิธีการสอน	ผู้บรรยาย
	<ul style="list-style-type: none"> - ทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่นิยม (Structural – functionalism) - ทฤษฎีพัฒนาการของครอบครัว (Family development theory) 		
สัปดาห์สอบกลางภาค 27 ก.ย. - 30 ก.ย. 65 (วิชานี้ไม่สอบกลางภาค)			
ครั้งที่ 8 5 ต.ค. 65	แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบำบัดทางจิตสังคม (ต่อ) <ul style="list-style-type: none"> - ทฤษฎีความเครียดของครอบครัว (Family stress theory) - ทฤษฎีความขัดแย้งของครอบครัว (Conflict theory of family) - ทฤษฎีการแลกเปลี่ยนทางสังคมของครอบครัว (Social Exchange of Family theory) 	<ul style="list-style-type: none"> - ฝึกทักษะในชั้นเรียน - Self-reflection 	อ.ชัยพร อุโฆษจันทร์
ครั้งที่ 9 12 ต.ค. 65	ทฤษฎีเกี่ยวกับครอบครัวและครอบครัวบำบัด	<ul style="list-style-type: none"> - บรรยาย - กิจกรรมในชั้นเรียน - อภิปรายแลกเปลี่ยน 	อ.ชัยพร อุโฆษจันทร์
ครั้งที่ 10 19 ต.ค. 65	รูปแบบการบำบัดร่วมสมัยเพื่อการประยุกต์ใช้ในงานสังคมสงเคราะห์ <ul style="list-style-type: none"> - ศิลปะบำบัด - Expressive Therapy - นิทานบำบัด 	<ul style="list-style-type: none"> - บรรยาย - กิจกรรมในชั้นเรียน - อภิปรายแลกเปลี่ยน 	วิทยากร นักสังคมสงเคราะห์จากสถาบันกัลยาณ์ราชนครินทร์
ครั้งที่ 11 26 ต.ค. 65	กลุ่มบำบัด ความหมาย, หลักการ, ขั้นตอนพื้นฐานของการบำบัดที่ใช้ในงานสังคมสงเคราะห์ ฯลฯ ชุมชนบำบัด ความหมาย, หลักการ, ขั้นตอนพื้นฐานของการบำบัดและการประยุกต์ใช้กับกลุ่มเป้าหมายของงานสังคมสงเคราะห์ทางการแพทย์/สุขภาพ	<ul style="list-style-type: none"> - บรรยาย - กิจกรรมในชั้นเรียน - อภิปรายแลกเปลี่ยน 	อ.ชัยพร อุโฆษจันทร์
ครั้งที่ 12 2 พ.ย. 65	Workshop การออกแบบกิจกรรมจิตสังคมบำบัดกับกลุ่มเป้าหมายของงานสังคมสงเคราะห์ทางการแพทย์/สุขภาพ	<ul style="list-style-type: none"> - ฝึกทักษะในชั้นเรียน - Self-reflection 	อ.ชัยพร อุโฆษจันทร์

วัน/เดือน/ปี	เนื้อหาการเรียน	วิธีการสอน	ผู้บรรยาย
ครั้งที่ 13 9 พ.ย. 65	ฝึกปฏิบัติการดำเนินการกลุ่มจิตสังคม บำบัด	- ฝึกทักษะในชั้นเรียน - Self-reflection	อ.ชัยพร อุโฆษจันทร์
ครั้งที่ 14 16 พ.ย. 65	ฝึกปฏิบัติการดำเนินการกลุ่มจิตสังคม บำบัด	- ฝึกทักษะในชั้นเรียน - Self-reflection	อ.ชัยพร อุโฆษจันทร์
ครั้งที่ 15 23 พ.ย. 65	บทบาทของนักสังคมสงเคราะห์และ การประยุกต์ใช้แนวทางการบำบัดกับ กลุ่มเป้าหมายของงานสังคม สงเคราะห์ทางการแพทย์/สุขภาพ	- บรรยาย - กิจกรรมในชั้นเรียน - อภิปรายแลกเปลี่ยน	อ.ชัยพร อุโฆษจันทร์
สอบปลายภาค 13 ธันวาคม 65 (เช้า)			

หมายเหตุ: ตารางอาจมีการปรับเปลี่ยนเพื่อความเหมาะสม

หนังสืออ่านประกอบ

1. เอกสารและตำราหลัก

- กิตติยา นรามาศ. (2529). **ครอบครัวบำบัดในผู้ป่วยเด็กที่มีบุคลิกภาพผิดปกติ : วิจัยเสริมหลักสูตร**. กรุงเทพฯ: คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- กิตติยา นรามาศ. (2539). **สังคมสงเคราะห์จิตเวช**. เอกสารประกอบการบรรยาย.
- วัจนินทร์ โรหิตสูข, ศิริรัตน์ คุปติวุฒิ และ สมร อริยานุชิตกุล. **ครอบครัวบำบัด มุมมองของทีมผู้รักษาและสมาชิกในครอบครัวต่อปัญหาครอบครัว**. วารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย. ปีที่ 44, ฉบับที่ 3 กรกฎาคม - กันยายน 2542, น. 258-268.
- ทินกร วงศ์ปการันย์. (2555). **จิตบำบัด : ทฤษฎีและเทคนิค**. (พิมพ์ครั้งที่ 3). เชียงใหม่: ภาควิชาจิตเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นงลักษณ์ เทพสวัสดิ์. (2545). **จิตบำบัด**. กรุงเทพฯ: สาขาสังคมสงเคราะห์ทางการแพทย์ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นริษฐา ศรีบุรพา. (2549). **รู้ลึก-ชุมชนบำบัด**. เชียงใหม่: ศูนย์บำบัดรักษาเยาเสพติด เชียงใหม่.
- พูนสุข เวชวิฐาน. (2557). **ทฤษฎีครอบครัวเบื้องต้น**. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- วันทนี วาสิกะสิน. (2552). **การพัฒนาทักษะการทำจิตบำบัดกลุ่มในการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์จิตเวช : รายงานการศึกษาวิจัย**. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.
- วันทนี วาสิกะสิน. (2555). **จิตสังคมบำบัดในการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วัลติษา ประสงค์เวช. (2533). **แนวคิดชุมชนบำบัดกับการประยุกต์ใช้ในงานสังคมสงเคราะห์**. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต.
- สดีเส คุ้มทรัพย์อนันต์. (2544). **คู่มือครอบครัวบำบัดสำหรับผู้ปฏิบัติงานด้านครอบครัวและเด็ก**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อุมาพร ตรังคสมบัติ. (2544). **จิตบำบัดและการให้คำปรึกษาครอบครัว**. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: บริษัทศูนย์วิจัยและพัฒนาครอบครัว จำกัด.

ภาษาต่างประเทศ

- Berg-Cross, L. (1988). **Basic concepts in family therapy: an introductory text**. New York: Haworth Press.
- Carr, A. (2000). **Family therapy: concepts process and practice**. Chichester, England: Wiley.
- Gladding, S. T. (2002). **Family therapy: history, theory, and practice**. (3rded.) Upper Saddle River, N.J.: Merrill/Prentice Hall.
- Goldenberg, I, Goldenberg H. (2004). **Family therapy: an overview**. (6th ed.) Pacific Grove, Calif., U.S.A.: Thomson/Brooks/Cole.
- Nichols, M. P. & Schwartz, R. C. (2004). **Family therapy: concepts and Methods**. (6th ed.) Boston: Pearson/ Allyn and Bacon.
- Perez, J. F. (Joseph Francis). (1979). **Family counseling: theory and practice**. New York: Van Nostrand.

- Rubin, J. A. (2001). **Approaches to art therapy: theory and technique**. Philadelphia, Pa.: Brunner-Routledge.
- Worden, M. (2003). **Family therapy basics**. (3rd ed). Pacific Grove, Calif., U.S.A.: Thomson/Brooks/Cole.
- Satir, V., et. al. (1991). **The Satir model: family therapy and beyond**. Palo Alto, Calif.: Science and Behavior Books.

2.เอกสารและข้อมูลสำคัญ

- เทอดศักดิ์ เดชคง. (2544). **สติบำบัด**. กรุงเทพฯ : มติชน. ม.ป.พ.
- บุษกร บิณฑสันต์. (2553). **ดนตรีบำบัด**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วีชัย อ้วนาค. (2540). **เอกสารทางวิชาการเทคนิคงานสังคมสงเคราะห์จิตเวชกับครอบครัวบำบัด**. นนทบุรี: ศูนย์สุขวิทยาจิต กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข.
- สมสกุล สุภัทรพันธุ์. (2532). **เทคนิคการทำกลุ่มจิตบำบัด**. วารสารการพยาบาลจิตเวชและสุขภาพจิต; 3, 1 (ม.ค.-เม.ย. 2532) 36-43
- สถาบันพัฒนากระบวนการยุติธรรมเยาวชนและครอบครัว. (2541). **คู่มือปฏิบัติงานชุมชนบำบัดในกระบวนการยุติธรรมเยาวชนและครอบครัว / โครงการพัฒนาชุมชนบำบัด สถาบันพัฒนากระบวนการยุติธรรมเยาวชนและครอบครัว ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง**. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- ศุภรา กันตะพัฒนา. (2550). "กลุ่มบำบัด"ทางเลือกเยียวยาหัวใจคน. *ชีวจิต*; 9, 200 (ก.พ. 2550) 56-61.
- สุพจน์ ศิริรัชนิกร, สุชาติ ทองสีมา, สิทธิเดช โรหิตะสุข. (2551). **ศิลปะบำบัด : ณ สถานสงเคราะห์เด็กพิการและทุพพลภาพ ปากเกร็ด บ้านนนทภูมิ และโรงเรียนประชาบดี**. กรุงเทพฯ: โครงการศิลปกรรมบำบัดเพื่อเด็กและเยาวชน ผู้ด้อยโอกาส มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.